

schappij tot bevordering der geneeskunst zal verstandig doen met de daarin ontwikkelde katholieke belangen rekening te houden, Ik meen dit van harte in het waar belang der Maatschappij zelve.

Het is ook in dezen zin alleen, dat ik, indien niet ook die belangen worden geëerbiedigd, sprak van een mogelijken nederlaag der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst. Want juist hierbij vergete men *niet*, dat ik als *katholieke arts* te Alkmaar sprak, omdat ik anders geen toestemming tot de spreekbeurt van mijn hoogkerkelijk gezag had kunnen bekomen. Katholieken namelijk, ook de eigen katholieke leden der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, zijn thans verplicht, wanneer zij optreden in gemengde vergaderingen, zich volledig te houden aan de bindende voorschriften voor het deelnemen aan en het optreden in zulke bijeenkomsten van *socialen aard*, door de gezamenlijke Bisschoppen van ons land gegeven.

Ik wil eindigen met de verzekering te geven, dat ik steeds eer en heb geëerd het streven der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, het als het ware personifierende in haar hoofdbestuur, waar dit streven wil dienen de waarachtige verheffing van onzen geneeskundigen stand, ook in sociaal opzicht, en voor zoover dit streven zich uit op een wijze, ook in zijn verhouding tot de andere standen, als ik als katholiek mag huldigen. Steeds strevende naar verzoening, waaraan onderlinge waardeering voor elkanders eerlijk beginselinzicht en pogen moet voorafgaan. Zonder dat is er geen ware vrijheid.

Gouda, 19 April 1914.

A. C. A. HOFFMAN.

BRIEFWISSELING.

OVER HEDENDAAGSCH MIRAKELGELOOF.

Collega W. POOLMAN te 's-Gravenhage, schrijft mij naar aanleiding van mijn hoofdartikel van 23 April j.l. o.a. het volgende:

„Tot teleurstelling kwam het toen ik . . . moest lezen, dat het aphorisme, dat de gedachte een afscheiding is van de hersenschors zooals de gal dat is van de lever, velen tot een paskwil werd. Nu is, dunkt mij, om bij deze laatste zinsnede te blijven, er een zéér groot onderscheid tusschen „een afscheidingsproduct” en een „complex van verschijnselen”, gelijk urineloosting iets anders dan urine, en ademhaling een ander begrip vormt dan in- of uitgeademde lucht. Waarom nu het beschouwen van ziel of geest, als identiek met een complex van verschijnselen der levende hersenschors, als een paskwil moet worden aangemerkt, zou ik gaarne *zuiver wetenschappelijk* willen zien weerlegd”.

Dit „weerlegd” is wel een lapsus calami: collega POOLMAN wil, naar ik vermoed, juist, dat ik mijn uitspraak verdedig, of toelicht.

Het laatste zal ik trachten te doen. In het vraagstuk, dat ons bezighoudt, zie ik niet in, dat er een groot onderscheid zou bestaan tusschen een „product” of een „complex van verschijnselen”. Ook deze uitdrukking doelt toch op een causaalverband: waar collega POOLMAN schrijft dat geest, identiek is met een complex van verschijnselen van de hersenschors, komt dit neer op: een verschijnsel teweeggebracht door, dus „am Ende”: een product van, de hersenschors,

En hier ligt juist de denkfout. Wij besluiten, dat bepaalde reeksen van processen in ons lichaam plaats vinden uit bepaalde verschijnselen, die wij objectief waarnemen. Zoo besluiten wij tot het bestaan van processen van urineloosting, uit het objectief waarneembare verschijnsel: urine. Zoo noemen wij „ademhaling” een reeks processen, die voeren tot objectief waarneembare verschillen der in- en uitgeademde lucht. En waar urine en bijv. koolzuur stoffelijke verschijnselen, stoffen zijn, besluiten wij, dat

stoffelijke (of in stof zich afspelende) processen, als bijv. filtratie, diffusie, die urine, dat koolzuur naar buiten bevorderen. De beschouwing betreft dus steeds feiten, verschijnselen, gebeurtenissen van dezelfde objectieve orde: stoffelijke organen: nier, long; stoffelijke processen: filtratie, diffusie; stoffelijke producten: urine, CO₂.

Geheel anders is echter de verhouding: geest — hersenen. De hersenen zijn objectief waarneembare stoffelijke organen, waarin zich talrijke stoffelijke processen afspelen. Geest echter is geen voorwerp. Het is geen stof en bouwt zich op (= is een verzamelwoord voor:) louter subjectieve, onstoffelijke voorstellingen, gewaarwordingen, gedachten, gevoelens. . . .

Terwijl dus het woord „ademhaling” een rij van begrippen omvat als: long — diffusie — koolzuur, die alle tot dezelfde objectieve orde behooren en stoffelijke gebeurtenissen, stoffelijke verschijnselen, kortom: stof, betreffen, omvat de schijnbaar analoge rij: hersenen (stoffelijk orgaan), hersenfunctie (stoffelijke processen) en geest, den afgrond, die het objectief stoffelijke van het onstoffelijk subjectieve scheidt.

Het scherp scheiden en onderscheiden van het subjectieve, onstoffelijke geestelijke, en het objectieve, stoffelijke, is de onontbeerlijke grondslag van elke streng wetenschappelijke beschouwing van de verhouding dezer beide. „De oude meening, dat de hersenen het neusslijm voortbrengen, hoewel feitelijk onjuist, is minder ongerijmd, dan de stelling, dat zij de gedachte zouden afscheiden” 1). G. VAN RIJNBEEK.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Aangiften van beroepsziekten.

In n°. 4 van den loopenden jaargang (bldz. 288) vermeldde ik, dat in 1912 slechts 371 aangiften van beroepsziekten overeenkomstig art. 21 der Arbeidswet 1911 door de behandelende geneeskundigen aan den directeur-generaal van den arbeid zijn geschied t. w. 125, voor groep A en 246 voor groep B. In 1913 is dit aantal sterk gedaald en bedroeg het niet meer dan 255 nl. 76 van groep A en 179 van groep B. Deze waren als volgt verdeeld: Groep A: 7 gevallen van miltvuur, 2 van benzine- of benzolvergiftiging, 1 van kooloxydevergiftiging, 65 van loodvergiftiging en 1 van vergiftiging door nitreuze dampen. Groep B: 32 gevallen van longlijden, 4 van nystagmus, 4 van slijmbeursontsteking van de knie of van den elleboog, 11 van ontsteking van het polsgewricht, 63 van ontsteking van de huid, het onderhuidscelweefsel, van peesscheeden van de hand, spierscheeden en spierweefsel van den onderarm, 32 van ontsteking en zweren van de huid, zweren van de slijmvliezen van neus en mond, 2 van ontsteking van het schouder- of kniegewricht, 9 van staar, 1 van tetanus en 21 van zweren van het hoornvlies en van het bindvlies van het oog.

In de eerste twee maanden van 1914 is de oogst alweer geringer geweest dan in de overeenkomstige maanden van 1913 nl. in Januari 27 (tegen 34 in Januari 1913) en in Februari 20 (tegen 26 in Februari 1913) dus in beide maanden van 1914 samen 47 tegen 60 in die maanden van 1913.

In Januari 1914 zijn aangegeven: Groep A: 1 geval van anilievergiftiging en 3 gevallen van loodvergiftiging. Groep B: 8 gevallen van ontsteking van de huid, het onderhuidscelweefsel, van peesscheeden van de hand, spierscheeden en spierweefsel van den onderarm, 11 van ontsteking en zweren van de huid, zweren van de slijm-

1) Men vergelijk de aantekeningen op de 2e uitgave van mijn rede „Over het begrip „leven””. Erven F. BOHN, Haarlem 1913.